

EUROPEES PARLEMENT

2014 - 2019

Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid

2014/2239(INI)

10.3.2015

ONTWERPVERSLAG

over de follow-up van het burgerinitiatief "Right2Water"
(2014/2239(INI))

Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid

Rapporteur: Lynn Boylan

INHOUD

	Blz.
ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT	3
TOELICHTING	8

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over de follow-up van het burgerinitiatief "Right2Water" (2014/2239(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien Richtlijn 98/83/EG van de Raad van 3 november 1998 betreffende de kwaliteit van voor menselijke consumptie bestemd water (hierna "drinkwaterrichtlijn" genoemd)¹,
- gezien Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid (hierna "de KRW" genoemd)²,
- gezien Verordening (EU) nr. 211/2011 van het Europees Parlement en de Raad over het burgerinitiatief³,
- gezien Richtlijn 2014/23/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 februari 2014 betreffende het plaatsen van concessieovereenkomsten⁴,
- gezien de mededeling van de Commissie van 14 november 2012 getiteld "Een blauwdruk voor het behoud van de Europese wateren" (COM(2012)0673),
- gezien de mededeling van de Commissie van 19 maart 2014 betreffende het Europees burgerinitiatief "Water en sanitaire voorzieningen zijn een mensenrecht! Water is een publiek goed, niet een product!" (COM(2014)0177) (hierna "de mededeling" genoemd),
- gezien het "Samenvattend verslag over de kwaliteit van drinkwater in de EU op basis van de verslagen van de lidstaten voor de periode 2008-2010 uit hoofde van Richtlijn 98/83/EG" van de Commissie (COM(2014)0363),
- gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité met betrekking tot de hiervoor aangehaalde mededeling van de Commissie van 19 maart 2014⁵,
- gezien de resolutie van de Algemene Vergadering van de VN van 28 juli 2010 getiteld "The human right to water and sanitation"⁶,
- gezien zijn resolutie van 9 oktober 2008 over de aanpak van waterschaarste en droogte in de Europese Unie⁷,
- gezien zijn resolutie van 3 juli 2012 inzake de uitvoering van de EU-waterwetgeving, in

---

¹ PB L 330 van 5.12.1998, blz. 32.

² PB L 327 van 22.12.2000, blz. 1.

³ PB L 65 van 11.3.2011, blz. 1.

⁴ PB L 94 van 28.3.2014, blz. 1.

⁵ Nog niet beschikbaar in het Publicatieblad.

⁶ A/RES/64/292.

⁷ PB C 9 E van 15.1.2010, blz. 33.

afwachting van een noodzakelijke algemene aanpak van de Europese uitdagingen op het gebied van water¹,

- gezien artikel 52 van zijn Reglement,
  - gezien het verslag van de Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid en de adviezen van de Commissie ontwikkelingssamenwerking en de Commissie verzoekschriften (A8-0000/2015),
- A. overwegende dat “Right2Water” het eerste Europees burgerinitiatief (EBI) is dat voldoet aan de voorwaarden van Verordening (EU) nr. 211/2011 over het burgerinitiatief en dat door het Parlement is gehoord nadat bijna 1,9 miljoen burgers hun steun eraan hadden betuigd;
- B. overwegende dat de volledige toepassing van het mensenrecht op water en sanitaire voorzieningen, zoals erkend door de VN en breed gesteund door de lidstaten van de EU, essentieel is voor het leven, en overwegende dat het gepaste beheer van watervoorraden een cruciale rol speelt in het garanderen van duurzaam watergebruik en het beschermen van het natuurlijk kapitaal van de wereld;
- C. overwegende dat watervoorziening een natuurlijk monopolie is en dat alle inkomsten uit de waterbeheercyclus opnieuw zouden moeten worden geïnvesteerd in de bescherming van waterdiensten en de verbetering van de waterbeheercyclus;
- D. overwegende dat het EBI is ingesteld als mechanisme van participerende democratie met als doel het stimuleren van directe betrokkenheid van burgers in besluitvormingsprocessen van de EU, en overwegende dat het een uitgelezen kans voor de instellingen van de EU is om opnieuw in gesprek te gaan met burgers;
- E. overwegende dat uit Eurobarometer-enquêtes steeds blijkt dat het vertrouwen van EU-burgers in de EU de laatste jaren bijzonder gering is;

Het EBI als instrument voor participerende democratie

1. is van mening dat het EBI een uniek democratisch mechanisme is met een aanzienlijke potentie voor het overbruggen van de kloof tussen Europese en nationale sociale en maatschappelijke organisaties, en voor het stimuleren van de participerende democratie op EU-niveau;
2. is ingenomen met het feit dat de steun van bijna 1,9 miljoen EU-burgers voor dit EBI invloed heeft gehad op het besluit van de Commissie om diensten op het gebied van water en sanitaire voorzieningen van de concessierichtlijn uit te sluiten;
3. betreurt het dat uit de mededeling geen echte ambitie blijkt en dat deze beperkt blijft tot een herhaling van bestaande toezeggingen;
4. verzoekt de Commissie om, in overeenstemming met de belangrijkste doelstelling van

---

¹ PB C 349 E van 29.11.2013, blz. 9.

het EBI "Right2Water", met voorstellen voor wetgeving te komen – met inbegrip van een mogelijke herziening van de KRW en de drinkwaterrichtlijn – die de universele toegang tot en het mensenrecht op water erkent, en betreurt het dat dit tot op heden nog niet is gebeurd; is van mening dat als de Commissie dat niet doet, het EBI als democratisch mechanisme voor burgers aan geloofwaardigheid zal verliezen;

Het recht op water en sanitaire voorzieningen

5. herinnert eraan dat de VN bevestigt dat het mensenrecht op water en sanitaire voorzieningen inhoudt dat iedereen recht heeft op water voor persoonlijk en huishoudelijk gebruik dat veilig, fysiek toegankelijk, betaalbaar, voldoende en acceptabel is;
6. verzoekt de Commissie het belang van het mensenrecht op water en sanitaire voorzieningen en van water als een publiek goed en een fundamentele waarde voor alle EU-burgers te erkennen; uit zijn bezorgdheid over het feit dat steeds meer mensen problemen hebben met het betalen van hun waterrekening en dat betaalbaarheid een punt van toenemende zorg is;
7. verzoekt de Commissie en de lidstaten om het gebrek aan beschikbare gegevens met betrekking tot waterschaarste aan te pakken, met inbegrip van gegevens over toegang en betaalbaarheid;
8. verzoekt de Commissie en de lidstaten om steun te geven aan publieke waterbedrijven in de EU die wegens gebrek aan kapitaal geen toegang hebben tot beschikbare EU-fondsen en langetermijnleningen tegen een preferentieel rentepercentage, met name om ervoor te zorgen dat deze hun diensten op het gebied van water en sanitaire voorzieningen aan armen kunnen uitstrekken;
9. benadrukt dat steun voor het EBI "Right2Water" en de doelstellingen ervan verder is aangetoond door de grote aantallen burgers in landen als Duitsland, Griekenland, Italië en Ierland die zich hebben uitgesproken over de kwestie water en het eigendom en de levering ervan;

Waterdiensten en de interne markt

10. merkt op dat in de gehele EU, met inbegrip van landen als Spanje, Portugal, Griekenland, Ierland, Duitsland en Italië, burgers in toenemende mate bezorgd zijn over de (mogelijke) liberalisering van waterdiensten;
11. wijst op de groeiende tendens in diverse lidstaten, met inbegrip van Frankrijk en Duitsland, om deze diensten weer onder te brengen bij de overheid;
12. benadrukt dat diensten op het gebied van water en sanitaire voorzieningen moeten worden uitgesloten van handelsovereenkomsten waarover de EU in onderhandeling is en dringt bij de Commissie aan op een wettelijk bindende uitsluiting van diensten op het gebied van water in de lopende onderhandelingen overeenkomst het trans-Atlantisch partnerschap voor handel en investeringen en de Algemene Overeenkomst inzake de

handel in diensten;

13. erkent dat, zoals bepaald in de KRW, water geen product is, maar een publiek goed dat essentieel is voor het menselijk leven en de menselijke waardigheid, en verzoekt de Commissie derhalve water en sanitaire voorzieningen blijvend uit te sluiten van internemarktregels, gegeven het feit dat het bij de levering van waterdiensten om een natuurlijk monopolie gaat;
14. benadrukt het succes van publiek-publieke partnerschappen bij het uitwisselen van beste praktijken op het gebied van watervoorziening, verzoekt de Commissie derhalve deze vorm van samenwerking zonder winst oogmerk tussen waterbedrijven te steunen en is ingenomen met de erkenning van de Commissie, voor het eerst, in de mededeling, van het belang van publiek-publieke partnerschappen;
15. is verheugd over de succesvolle inspanningen van enkele stadsbesturen, zoals dat van Parijs, om de publieke participatie bij het verbeteren van waterdiensten en de bescherming van watervoorraden te vergroten en herinnert eraan dat plaatselijke instanties in de beste positie verkeren om besluiten aangaande waterbeheer te nemen;
16. dringt bij de lidstaten op de invoering van beleid zoals het oprichten van een watersolidariteitsfonds ter ondersteuning van mensen die zich de toegang tot diensten op het gebied van water en sanitaire voorzieningen niet kunnen permitteren;
17. uit zijn bezorgdheid over het feit dat uitsluiting van de toegang tot diensten op het gebied van water en sanitaire voorzieningen van achtergestelde en kwetsbare groepen, zoals de Roma, in sommige lidstaten als dwangmiddel wordt gebruikt;
18. stimuleert waterbedrijven om alle baten uit de waterbeheercyclus te investeren in het behoud en de verbetering van waterdiensten en de bescherming van watervoorraden;
19. roept daarom om tot meer transparantie bij waterbedrijven, met name door middel van de ontwikkeling van een governancecode voor waterbedrijven in de EU;

EU-ontwikkelingsbeleid betreffende water

20. benadrukt dat de universele toegang tot water en sanitaire diensten volledig onderdeel moet worden van Europees ontwikkelingsbeleid, door het bevorderen van publiek-publieke partnerschappen die zijn gebaseerd op non-profit-beginselen en solidariteit tussen waterbedrijven en werknemers in verschillende landen;
21. benadrukt dat, hoewel de vooruitgang op het gebied van veilig drinkwater ten opzichte van de millenniumdoelstellingen op schema ligt, nog altijd bijna een miljard mensen onbehandeld drinkwater drinken en dat ook de doelstelling op het gebied van sanitaire voorzieningen nog lang niet is gehaald;
22. herinnert eraan dat volgens de Wereldgezondheidsorganisatie tussen 100 en 200 liter water per persoon per dag optimaal is en dat tussen 50 en 100 liter water nodig is om te voldoen aan de basisbehoeften en te voorkomen dat grote gezondheidsproblemen ontstaan;

23. prijst de waterbedrijven die een percentage van hun jaaromzet schenken aan waterpartnerschappen in ontwikkelingslanden en moedigt de lidstaten en de EU aan de benodigde voorwaarden te creëren om dergelijke partnerschappen op te zetten;

24. is ermee ingenomen dat de VN-resolutie betreffende de erkenning van toegang tot schoon water en sanitaire voorzieningen als mensenrecht in Europa op aanzienlijke steun kan rekenen;

◦
◦ ◦

25. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie.

TOELICHTING

Sinds 1 april 2012 bestaat het Europees burgerinitiatief als nieuw mechanisme voor participerende democratie. De Europese Commissie wilde een actievere rol voor burgers in het Europese politieke proces, en dit unieke instrument is ontworpen als middel voor EU-burgers om de Europese politieke agenda direct te beïnvloeden en vorm te geven.

Volgens de regels van het EBI zijn voor het aanvaarden van een EBI ten minste één miljoen handtekeningen uit ten minste zeven lidstaten nodig. Het EBI "Water en sanitaire voorzieningen zijn een mensenrecht! Water is een publiek goed, niet een product!" ook wel bekend als "Right2Water" is met op het tijdstip van indienen ruim 1,6 miljoen geverifieerde handtekeningen aanvaard en heeft sindsdien nog bijna 300 000 handtekeningen erbij gekregen. Er zijn handtekeningen ontvangen uit alle lidstaten (in 13 lidstaten werd het quorum overschreden) wat het tot het eerste succesvolle Europees burgerinitiatief heeft gemaakt.

De belangrijkste doelstellingen van het EBI "Right2water":

- EU-instellingen en lidstaten worden verplicht ervoor te zorgen dat alle inwoners het recht op water en sanitaire voorzieningen genieten;
- De watervoorziening en het beheer van watervoorraden worden niet aan internemarktregels onderworpen en waterdiensten worden van liberalisering uitgesloten;
- meer inspanningen van de EU om de universele toegang tot water en sanitaire voorzieningen te waarborgen.

Als een duidelijk signaal van het breedgedragen verzoek om en het belang van het mensenrecht op water, hebben vier van de vijf kandidaten voor de functie van Commissievoorzitter zich, vooruitlopend op de Europese verkiezingen in mei 2014, achter het EBI "Right2Water" geschaard, met inbegrip van de uiteindelijk succesvolle kandidaat, Jean-Claude Juncker.

De Europese Commissie bracht in maart 2014 haar officiële reactie op het eerste succesvolle EBI uit.

Deze mededeling bevat enkele positieve verklaringen waarover het Parlement verheugd is, zoals:

- Water is geen commercieel product;
- De erkenning dat het leveren van waterdiensten in algemene zin de verantwoordelijkheid is van lokale overheden die het dichtst bij de burgers staan;
- En van cruciaal belang: diensten op het gebied van water en sanitaire voorzieningen moeten worden uitgesloten van de concessierichtlijn.

Desalniettemin werd de vage respons van de Commissie over het algemeen als uitermate

teleurstellend ervaren door de organisatie van het EBI "Right2Water". De reactie doet geen recht aan de elementaire eis van de ondertekenaars om te zorgen voor wetgeving die het mensenrecht op water erkent, waarbij het niet alleen om het mensenrecht op water gaat, maar ook om de integriteit van het EBI-mechanisme.

Andere teleurstellende elementen van de reactie van de Commissie zijn:

- Geen garantie van de Commissie dat diensten op het gebied van water en sanitaire voorzieningen worden uitgesloten van handelsovereenkomsten zoals het TTIP;
- Geen garantie dat verdere liberalisering van diensten op het gebied van water en sanitaire voorzieningen wordt voorkomen.

Het mensenrecht op water

De VN heeft in haar Algemeen Commentaar nr. 15 de reikwijdte van het recht op water vastgesteld en duidelijk gemaakt wat wordt verstaan onder voldoende, veilig, acceptabel, fysiek toegankelijk en betaalbaar water voor persoonlijk en huishoudelijk gebruik.

Een van deze sleutelaspecten, betaalbaarheid, betekent dat geen individu of groep de toegang tot veilig drinkwater mag worden ontzegd omdat die persoon of groep zich deze toegang niet kan veroorloven. Deze criteria onderstrepen dat terugwinning van de kosten geen obstakel mag zijn voor de toegang van met name arme mensen tot veilig drinkwater en sanitaire voorzieningen. Voorts wordt aanbevolen dat 3 % van de inkomsten van een huishouden als maximum wordt beschouwd voor het betalen van water, indien betaling van toepassing is.

Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie is tussen 50 en 100 liter water per persoon per dag nodig om te voldoen aan de basisbehoeften en te voorkomen dat grote gezondheidsproblemen ontstaan. Tussen 20 en 25 liter per persoon per dag is een minimum, waarbij zich wel gezondheidsproblemen voordoen, aangezien deze hoeveelheid niet voldoende is om aan de vereisten van basishygiëne en verbruik te beantwoorden. Voorts is de aanbevolen hoeveelheid van tussen 50 en 100 liter wellicht onvoldoende voor bepaalde groepen mensen, zoals zwangere vrouwen, mensen die besmet zijn met hiv of aids hebben, en vrouwen die borstvoeding geven.

Waterdiensten en de interne markt

Terwijl de Europese Commissie heeft verklaard neutraal te blijven in besluiten die het eigendom van water betreffen, is zij anderzijds lid van de Trojka, die zich heeft beziggehouden met de privatisering van waterdiensten in programmalanden.

Gegeven de zeer unieke aard van water en het natuurlijk monopolie dat de watervoorziening is en de noodzaak van water voor menselijk leven en gezondheid moet de Europese Commissie de massale bezorgdheid van Europese burgers over hoe zij water en waterdiensten behandelt, erkennen. Tot op heden is de Europese Commissie steeds een groot voorstander geweest van een op concurrentie gebaseerde aanpak met een neiging naar de liberalisering van diensten op het gebied van water en sanitaire voorzieningen in plaats van een op rechten gebaseerde aanpak die de rol van publieke diensten erkent.

De massale mobilisatie van EU-burgers in het kader van de Right2Water-campagne weerspiegelt de bewegingen in afzonderlijke lidstaten. In landen als Ierland, Griekenland, Italië, Duitsland en Spanje is de afgelopen jaren gebleken dat het eigendom en beheer van water een belangrijke kwestie is voor burgers. Tegelijk met dit toenemende bewustzijn en deze toenemende mobilisatie is een trend zichtbaar waarbij waterdiensten weer bij de overheid worden ondergebracht, meestal na teleurstellende ervaringen met private en geliberaliseerde waterbeheermodellen. Hoewel zeldzaam, blijken uit het geprivatiseerde model van waterleverantie geen lagere prijzen, toegenomen investeringen of voldoende aansprakelijkheid. Door toegenomen publieke oppositie tegen dit model zijn in steden als Berlijn de diensten weer bij de overheid ondergebracht. Hiermee is het voorbeeld gevolgd van Parijs en zijn publieke bedrijf Eau de Paris.

Gegeven het natuurlijke monopolie dat de watervoorziening is, is de overgrote meerderheid van waterbedrijven in Europa en wereldwijd publiek van aard, wat betekent dat kan worden geput uit een grote gemeenschappelijke bron van expertise en ervaring. Een toenemend aantal publieke waterbedrijven neemt deel aan publiek-publieke partnerschappen; goedkope, op samenwerking gerichte verbanden tussen twee of meer publieke autoriteiten die als doel hebben het verbeteren van de capaciteit middels het delen van kennis en beste praktijken op het gebied van technische ondersteuning, training en ontwikkeling van personeel, financiering van waterdiensten, efficiëntie en het vergroten van publieke participatie. Het is bemoedigend dat de Europese Commissie deze publiek-publieke partnerschappen in haar officiële respons op het EBI "Right2Water" voor het eerst erkent.